รายวิชา ประวัติศาสตร์

รหัสวิชา ส23104

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผู้สอน

ครูจงรักษ์ แสนแอ่น

เรื่อง

ลักษณะทางเศรษฐกิจ สมัยรัตนโกสินทร์ ก่อนสนธิสัญญาเบาว์ริง

ลักษณะทางเศรษฐกิจ สมัยรัตนโกสินทร์ ก่อนสนธิสัญญาเบาว์ริง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบาย ลักษณะทางเศรษฐกิจสมัยรัตนโกสินทร์ก่อนสนธิสัญญาเบาว์ริง

จุดประสงค์การเรียนรู้

2. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อลักษณะทางเศรษฐกิจสมัยรัตนโกสินทร์ก่อนสนธิสัญญาเบาว์ริง

จุดประสงค์การเรียนรู้

3. นักเรียนสามารถอภิปราย
ความสำคัญของลักษณะเศรษฐกิจ
ที่ส่งผลต่อสภาพสังคม
สมัยรัตนโกสินทร์
ก่อนสนธิสัญญาเบาว์ริง

ภาพเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจ สมัยรัตนโกสินทร์ก่อนสนธิสัญญาเบาว์ริง

จำนวน 3 ภาพ

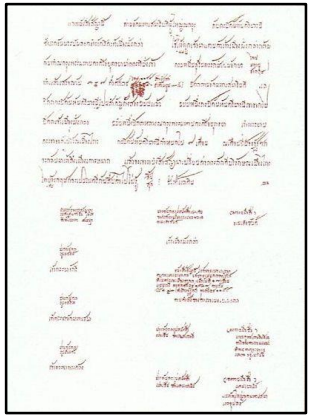

ที่มา : https://www.pinterest.ca/pin/730498002029409058/

ที่มา : https://www.web-pra.com/shop/satangdang/show/2884

ที่มา : https://www.matichon.co.th/education/news_177775

ภาพที่ 1 เรือสำเภาจีน ที่มา: https://www.pinterest.ca/pin/730498002029409058/

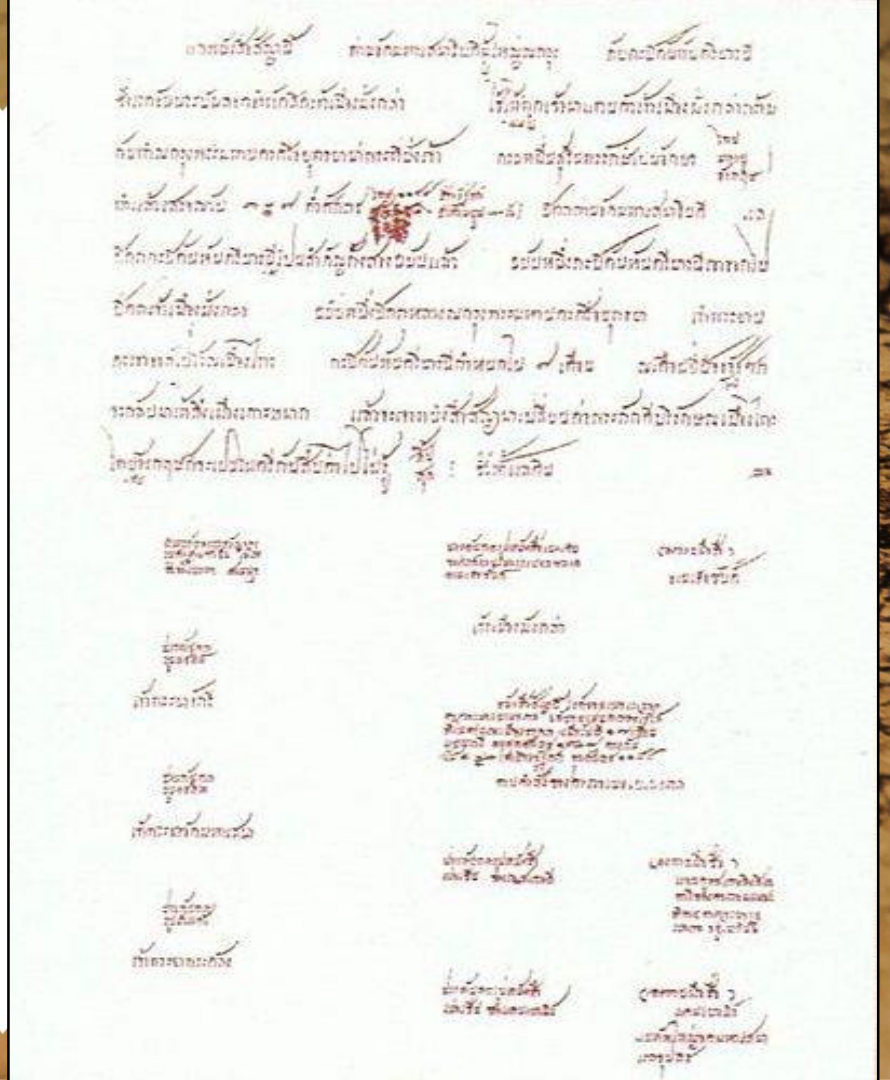

ภาพที่ 2 เงินพดด้วงตราครุฑและตราแสงจักร สมัยรัชกาลที่ 2

ที่มา:https://www.web-pra.com/shop/satangdang/show/2884

<u>ภาพที่ 3</u> สำเนาสนธิสัญญาเบอร์นีย์
สมัยรัชกาลที่ 3

ที่มา : https://www.matichon.co.th/education/news_177775

คำถาม

1. จากภาพที่ 1 เรือสำเภาจีนเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์กับจีนในด้านใด

ด้านการค้าระหว่างประเทศ

คำถาม

2. เรือสำเภาจีนบรรทุกสินค้าชนิดใด ส่งมาค้าขายกับสยามบ้าง

ผ้าไหม เครื่องเคลือบ เครื่องประดับ ฯลฯ

คำถาม

3. <u>จากภาพที่ 2</u> เป็นเงินตราชนิดหนึ่งของสยาม เราเรียกเงินชนิดนี้ว่าอะไร

<u>เงินพดด้วง</u>

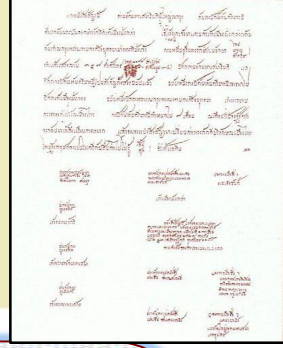
คำถาม

4. เงินพดด้วงมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอย่างไร

เงินพดด้วง เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศขับเคลื่อน เจริญเติบโต

คำถาม

5. จากภาพที่ 3 เป็นสนธิสัญญาระหว่างสยามกับอังกฤษในสมัยรัชกาลที่ 3 ทราบหรือไม่ว่าสนธิสัญญาฉบับนี้เรียกว่าอะไร

สนธิสัญญาเบอร์นีย์

คำถาม

6. การทำสนธิสัญญาเบอร์นีย์กับอังกฤษส่งผลให้สยามเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านใดบ้าง

ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 7 กลุ่ม

ครูแจกบัตรคำจำนวน 7 คำให้นักเรียนแต่ละกลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ข้าว

กลุ่มที่ 2 ไม้สัก

กลุ่มที่ 3 เงินพดด้วง

กลุ่มที่ 4 การจิ้มก้อง

กลุ่มที่ 5 การเหยียบหัวตะเภาเรือ

กลุ่มที่ 6 ระบบเจ้าภาษีนายอากร

กลุ่มที่ 7 สนธิสัญญาเบอร์นีย์

กลุ่มที่ 1

ข้าว

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ

ได้แก่ ข้าว ข้าวถือได้ว่าเป็นผลิตผลทางการเกษตร

ที่ส่งเป็นสินค้าออกของสยาม แต่ปริมาณการส่งออก

ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับสภาวะตามธรรมชาติภายในประเทศ

และความต้องการของตลาดต่างประเทศ

กลุ่มที่ 2

ไม้สัก

มีมากบริเวณเชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน

ในสมัยรัชกาลที่ 3 พ่อค้าชาวจีน ซึ่งเป็นผู้ประมูลผูกขาดจากป่าไม้จากเจ้าเมืองฝ่ายเหนือ นอกจากคนจีนแล้วทางราชการก็เป็นผู้ดำเนินการโค่นไม้สักเอง เพื่อนำไปใช้ในราชการต่อเรือและส่งไปขายที่เมืองจีนและอินเดีย

กลุ่มที่ 3

เงินพดด้วง

เงินตราที่ใช้ในยุคต้นยังคงใช้เงินพดด้วง โดยที่ตราประทับบนเงินพดด้วง คือตราจักร ซึ่งเป็นตราประจำแผ่นดิน และตราประจำรัชกาล ซึ่งได้แก่

รัชกาลที่ 1 ตราบัวอุณาโลม

รัชกาลที่ 2 ตราครุฑ

รัชกาลที่ 3 ตราปราสาท

กลุ่มที่ 4

การจิ้มก้อง

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนในสมัยโบราณ

เป็นความสัมพันธ์ใน “ระบบบรรณาการ” (Tribute) หรือ เจิงกุง (ไทยมักอ่านว่าจิ้มก้อง) อันเป็นประเพณีสัมพันธไมตรีของจีนกับประเทศอื่น ๆ ในสมัยโบราณ

ต่อ

กลุ่มที่ 4

การจิ้มก้อง

ทั้งนี้เพราะจีนมีความเชื่อตามอิทธิพลทางความคิดของลัทธิขงจื้อที่ว่า จีนเป็นอาณาจักรกลาง (จงกั๊ว หรือ Middle Kingdom) เป็นศูนย์กลางของอำนาจ โดยดินแดนต่าง ๆ ต้องส่งเครื่องบรรณาการแก่จักรพรรดิจีนตามกำหนด จีนจะให้ความช่วยเหลือคุ้มครองและให้ค้าขายได้อย่างเสรี

กลุ่มที่ 5

การเหยียบหัวตะเภาเรือ

เจ้าหน้าที่ในการดูแลของพระยาโกษาธิบดี

ลงไปตรวจเรือสินค้าก่อนที่จะทำการค้า เป็นส่วนหนึ่งในหน้าที่ของกรมพระคลังสินค้า ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมสินค้าขาเข้าและขาออก ตลอดจนการเลือกซื้อสินค้าที่ทางราชการต้องการหรือสินค้าผูกขาด และควบคุมกำหนดสินค้าต้องห้าม

กลุ่มที่ 6

ระบบเจ้าภาษีนายอากร

รัฐบาลจะเรียกเก็บภาษีอากรเฉพาะที่สำคัญ ๆ เท่านั้น

ส่วนที่เหลือก็จะประมูลให้เอกชนรับเหมาผูกขาด

ในการดำเนินการเรียกเก็บจากราษฎร ผู้ที่ประมูลได้

เรียกว่า "เจ้าภาษีหรือนายอากร“ ส่วนใหญ่จะเป็นชาวจีน

ราษฎรจะเรียกว่า กรมการจีนระบบเจ้าภาษีนายอากร

กลุ่มที่ 7

สนธิสัญญาเบอร์นีย์

พ.ศ. 2369 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) สยามได้ทำสัญญาเบอร์นีย์กับอังกฤษ ทำให้พระคลังสินค้าถูกลดบทบาทลง

การทำสนธิสัญญาเบอร์นีย์ทำให้กรมพระคลังสินค้าขาดรายได้จากการผูกขาดสินค้า

ร่วมกันอภิปราย

ลักษณะทางเศรษฐกิจสมัยรัตนโกสินทร์ก่อนสนธิสัญญาเบาว์ริง

คำถาม

1. ลักษณะทางเศรษฐกิจของไทย
ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีลักษณะเป็นอย่างไร

เศรษฐกิจแบบยังชีพ

คำถาม

2. ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีอะไรบ้าง

ข้าว น้ำตาล พริกไทย

ฝ้าย ยาสูบ

คำถาม

3. ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 3 สยามติดต่อการค้าขายทางเรือสำเภากับชาติใดเป็นสำคัญ

จีน

คำถาม

4. ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น หน่วยงานใด มีบทบาทสำคัญในการดูแลควบคุม การผูกขาดการค้าระหว่างสยามกับต่างชาติ

พระคลังสินค้า

คำถาม

5. พระคลังสินค้า ผูกขาดสินค้าอะไรบ้าง

อาวุธปืน กระสุนปืน ดินระเบิด
งาช้าง รังนก ไม้ฝาง ไม้กฤษณา

คำถาม

6. ร้อยเอก เฮนรี เบอร์นีย์ (Henry Burney) เป็นบุคคลชนชาติใด ท่านมีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของสยามในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอย่างไร

ร้อยเอก เฮนรี เบอร์นีย์ (Henry Burney) เป็นบุคคลชนชาติอังกฤษ ท่านเดินทางเข้ามาติดต่อทำสนธิสัญญาทางพระราช-ไมตรีและการพาณิชย์กับสยาม มักเรียกว่า สนธิสัญญาเบอร์นีย์ ในสมัยรัชกาลที่ 3 การทำสนธิสัญญาฉบับนี้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของสยาม ทำให้พ่อค้าต่างชาติเดินทางเข้ามาติดต่อค้าขายกับสยามมากขึ้น สินค้าส่งออกของสยามเป็นที่ต้องการของพ่อค้าต่างชาติเป็นอย่างมาก

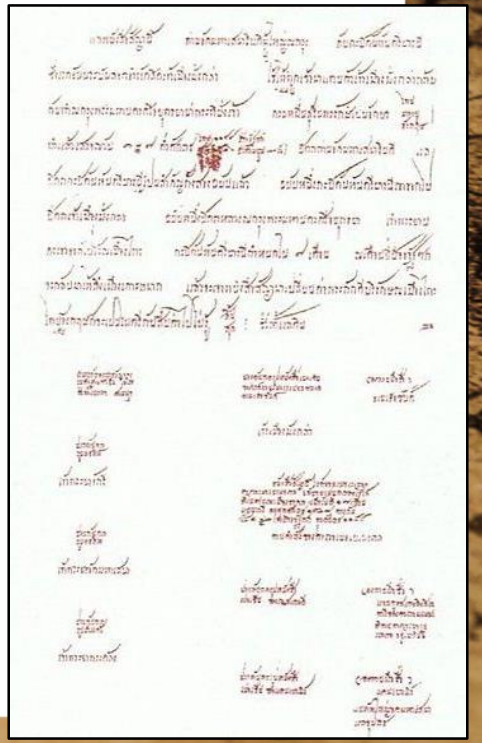
คำถาม

7. การทำสนธิสัญญาเบอร์นีย์ระหว่างสยามกับอังกฤษ ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอย่างไร

การทำสนธิสัญญาเบอร์นีย์ระหว่างสยามกับอังกฤษ

เป็นสนธิสัญญาที่สยามมีความได้เปรียบอังกฤษ ในสนธิสัญญากล่าวว่า ห้ามมิให้พ่อค้าอังกฤษซื้อขายข้าวเปลือก ข้าวสารบรรทุกออกไปจากกรุงเทพฯ ปืนและกระสุนดินดำที่พ่อค้าอังกฤษบรรทุกเข้ามาในสยามจะขายให้แก่ใครไม่ได้

นอกจากทางราชการสยาม ถ้าสยามไม่ต้องการ พ่อค้าอังกฤษต้องนำกลับออกไปให้หมด แต่พ่อค้าอังกฤษสามารถซื้อขายสินค้าชนิดอื่นนอกเหนือจากนี้ได้โดยสะดวกไม่มีข้อจำกัด การห้ามไม่ให้พ่อค้าอังกฤษซื้อขายข้าวส่งผลให้ข้าวล้นตลาด ราคาตกต่ำ เพราะไม่มีตลาดระบายสินค้า รัฐขาดรายได้จากภาษีค้าข้าว ทำให้รัฐต้องจัดเก็บภาษีจากสินค้าชนิดอื่นเพิ่มเติม ทำให้ประชาชนสยามได้รับผลกระทบและเดือดร้อน

สรุปบทเรียน

เจ้าสัว
แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3)

สรุปบทเรียน

เพราะเหตุใดพระบาทสมเด็จ-
พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3)
ทรงได้รับพระราชสมัญญาว่า “เจ้าสัว”

ในสมัยของพระองค์มีความเจริญรุ่งเรืองทางการค้า

สามารถเรียกเก็บภาษีได้จำนวนมาก

สรุปบทเรียน

พัฒนาการทางเศรษฐกิจ
สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
มีลักษณะเป็นอย่างไร

เริ่มขยายตัวและเจริญรุ่งเรืองตามลำดับตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ 2 จนกระทั่งถึงสมัยรัชกาลที่ 3 เพราะมีระบบการค้าแบบผูกขาดโดยพระคลังสินค้าและการเข้ามาติดต่อค้าขายของชาวตะวันตก ในสมัยรัชกาลที่ 3 หลังการทำสนธิสัญญาเบอร์นีย์กับอังกฤษ

สรุปบทเรียน

เศรษฐกิจมีความสำคัญ
ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างไร

ปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความมั่นคงทางการเมือง สังคม
และวัฒนธรรม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ช่วยหล่อเลี้ยงให้ประชาชนของประเทศอยู่ดีและมีความสุข

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง

ลักษณะทางเศรษฐกิจ
สมัยรัตนโกสินทร์
หลังสนธิสัญญาเบาว์ริง

บทเรียนครั้งต่อไป

1. วีดิทัศน์จากภาพยนตร์ เรื่อง ทวิภพ ตอน การสนธิสัญญาเบาว์ริง
2. ใบความรู้ เรื่อง สนธิสัญญาเบาว์ริง
3. กระดาษบรู๊ฟ

(ดาวน์โหลดใบความรู้ได้ที่ www.dltv.ac.th ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รายวิชาประวัติศาสตร์)